

UN TREBALL AMB EQUIPS D'INVESTIGACIÓ EN L'ESTUDI DE LA PSICOLOGIA DEL DESENVOLUPAMENT AMB ALUMNES DE 1R CURS DE PSICOLOGIA

Francesc Sidera Caballero
Universitat de Girona
francesc.sidera@udg.edu

Resum

S'ha realitzat treball realitzat a partir d'equips d'investigació amb alumnes de primer de psicologia de la UdG. Per aprofundir en algun aspecte del desenvolupament emocional, social o moral, es creen, en un primer moment, grups d'experts en infància, adolescència, maduresa i vellesa. Els estudiants fan una recerca teòrica de forma cooperativa, posant l'èmfasi en la busca d'articles científics, i lliuren un informe grupal. Un cop finalitzat aquest treball, es creen grups cooperatius amb un expert en cada etapa evolutiva i es realitza un treball empíric, que es presenta tant amb una exposició oral com a través de l'escriptura d'un treball amb el format d'un article d'investigació.

Text de la comunicació

Objectius

Els objectius de l'activitat en relació a l'aprenentatge dels estudiants són els següents:

- 1) Aprofundir en algun aspecte del desenvolupament emocional, social o moral.
- 2) Treballar de forma cooperativa i autònoma.
- 3) Aprendre a redactar un article de recerca empíric, seguint els seus apartats i respectant les normes de citació bibliogràfica de la APA.
- 4) Aprendre a exposar de forma sintètica i clara els elements més importants d'un treball de recerca.

Desenvolupament de l'activitat

L'activitat en grups d'investigació dura a terme durant el primer semestre del curs 2012-2013, està inspirada en la proposta de Sharan i Hertz-Lazarowitz, (1980), i s'emmarca dins el mòdul de desenvolupament i cultura del primer curs dels estudis de psicologia de la Universitat de Girona. Aquest mòdul pretén estudiar bàsicament els processos de desenvolupament ontogenètic de les persones, és a dir, com aquestes canvien al llarg de la seva vida en funció la interacció entre diferents factors (genètics, culturals, històrics...). Aquest mòdul està dividit en quatre unitats, i quatre professors hi imparteixen docència, tal com s'explica en la Taula 1. Al llarg del mòdul, els estudiants realitzen 6 activitats. Per aprovar-lo les han de fer totes i treure un mínim de 5.

Taula 1. Professors i continguts del mòdul *Desenvolupament i cultura*.

Unitat	Continguts	Professors implicats	Activitats d'avaluació
Unitat 1	Introducció a la psicologia del desenvolupament	Professora 1	Activitat 1 (10%)
Unitat 2	Etaques i transicions del desenvolupament	Professora 1 Professor 2	Activitat 2 (10%) Activitat 3 (15%) Activitat 4 (40%)
Unitat 3	Víncle afectiu	Professora 3	Activitat 5 (15%)
Unitat 4	Aspectes culturals del desenvolupament	Professor 4	Activitat 6 (10%)

Durant el present curs 2012-2013 hi ha dos grups de psicologia, d'unes 40 persones cadascun, independents l'un de l'altre. Un d'ells té classe en aquest mòdul els dijous (Grup Mitjà 1) i l'altre els dimarts (Grup Mitjà 2). Aquests grups mitjans a la vegada es subdivideixen cadascun en dos grups petits, de manera que el grup mitjà 1 es divideix en els grups petits 1 i 2, i el grup mitjà 2 es divideix en els grups petits 3 i 4. Mentre que els grups mitjans realitzen classe cada setmana 3 hores de classe (de 10:30 a 12:00), els grups petits assisteixen a classe cada una hora i mitja cada dues setmanes (de 9:00 a 10:30), tal com s'expressa a la Taula 2.

Taula 2. Horaris dels grups mitjans i grups petits del mòdul.

Horari	Classe els dijous	Classe els dimarts
9.00 -10.30	Grups Petits 1 i 2	Grups Petits 3 i 4
10:30-12:0	Grup Mitjà 1	Grup Mitjà 2

A l'hora de programar el mòdul, es va decidir que a la Unitat 2 es treballaria a partir de la combinació de 2 tipus de treball amb dos professors diferents. Per una banda, la professora 1 realitzaria classe amb els grups mitjans, a partir d'una metodologia de lectures, debats i classes expositives, amb l'objectiu d'estudiar les diferents etapes del desenvolupament humà. Per altra banda, el professor 2 realitzaria les classes amb els grups petits, i amb l'objectiu que els estudiants fessin un treball amb grups d'investigació per tal que, en aquest cas, escollissin en quin tema del desenvolupament emocional, social i moral volien aprofundir. Són aquestes sessions amb els grups petits de la Unitat 2 que es descriuen en el present treball. Aquest s'ha

dut a terme amb 4 grups diferents, però seguint la mateixa metodologia en cadascun. A la Taula 3 s'explica la planificació de l'activitat (les dates es corresponen a un dels grups).

Taula 3. Treball realitzat en cada sessió.

Tasques principals de cada sessió	Agrupació dels estudiants	Tasques realitzades a cada sessió
<p style="text-align: center;">Sessió 0</p> <p>Presentació del mòdul</p> <p style="text-align: center;">18 de setembre</p>	<p style="text-align: center;">Grups petits</p>	<p>S'expliquen els continguts del mòdul i la seva forma de treballar-los. S'utilitza el Moodle com a plataforma educativa.</p> <p>S'expliquen els objectius del treball en equips d'investigació, que té 2 parts:</p> <p>a) Activitat 2: recerca teòrica (sessions 1, 2, 3), amb grups d'experts.</p> <p>b) Activitat 3: recerca empírica (sessions 4, 5, 6 i 7), amb grups cooperatius.</p> <p>Es diu als estudiants que poden escollir amb quin grup cooperatiu voldran treballar. L'elecció del grup d'experts és a l'atzar, però els estudiants poden escollir en quina etapa del desenvolupament volen especialitzar-se (infància, adolescència, maduresa i vellesa). S'ha seguit doncs la recomanació de Gavilán i Alario (2010) d'agrupar als estudiants, en els equips d'investigació, a partir dels seus interessos.</p> <p>Es demana la realització de tres lectures per a la següent sessió, per tal de donar un marc inicial de referència.</p> <p>Al acabar el treball amb grups d'experts, i també al acabar el treball amb grups cooperatius, els estudiants han de respondre a un qüestionari on han d'avaluar el seu treball i el dels companys de grup. Amb els resultats s'aplicarà una fórmula per calcular la nota individual que pot pujar o baixar la nota grupal fins a un 50% (veure Domènech, 1999). A l'annex 1 es mostra el qüestionari utilitzat.</p>
<p style="text-align: center;">Sessió 1</p> <p>Creació de grups i revisió de les lectures</p> <p style="text-align: center;">9 d'octubre</p>	<p style="text-align: center;">Inici treball amb grup d'experts</p>	<p>Creació dels grups d'experts i dels grups cooperatius</p> <p>Es creen 4 grups d'experts (5 persones) amb qui treballaran les 3 primeres sessions, i 5 grups cooperatius (4 persones) amb qui treballaran a partir de la sessió 4 (veure annex 2).</p> <p>Explicació de l'Activitat 2. Té dues parts:</p> <p>a) <i>Presentació d'un article empíric</i> (sessió 2).</p>

		<p>Consisteix presentar les idees principals d'un article de recerca científic. Es donen a conèixer diferents buscadors on poden trobar-ne (Google Acadèmic, Scopus i buscador de la UdG).</p> <p><i>b) Realització treball de recerca teòric.</i> Consisteix en buscar i organitzar informació, realitzar una activitat d'ensenyament-aprenentatge per explicar els conceptes estudiats als companys (sessió 3) i redactar un informe (sessió 4).</p> <p>Es penja al Moodle un document amb l'explicació de les diferents activitats amb els seus corresponents criteris d'avaluació.</p> <p>Es comenten els dubtes dels estudiants sobre els tres textos proposats.</p>
<p>Sessió 2</p> <p>Presentació d'un article</p> <p>23 d'octubre</p>	<p>Grups d'experts</p>	<p>Cada grup d'experts fa una presentació (10-15 minuts), que es corregeix a través d'una rúbrica.</p>
<p>Sessió 3</p> <p>Activitat ensenyament-aprenentatge</p> <p>6 de novembre</p>	<p>Grups d'experts</p>	<p>Cada grup ensenya als companys alguns dels conceptes o idees que han après (màx. 15 minuts), i avalua la comprensió dels companys dels conceptes que han ensenyat. El format és obert: poden realitzar una exposició oral, mostrar un vídeo, fer una dinàmica de grups...</p> <p>No s'avalua l'execució d'aquesta activitat sinó l'explicació de la mateixa, que s'ha de realitzar dins de l'informe de grup d'experts.</p>
<p>Sessió 4</p> <p>Lliurament informe d'experts i inici del treball empíric</p> <p>20 de novembre</p>	<p>Fi del treball amb grups d'experts</p> <p>Inici del treball amb grups cooperatius</p>	<p>S'entrega al professor l'informe de grup d'experts.</p> <p>Explicació de l'Activitat 3 (treball de recerca empíric)</p> <p>Consisteix en realitzar un treball empíric a partir del qual es realitza una presentació oral i s'escriu un article, seguint el format dels articles de recerca científics.</p> <p>Es recomana als estudiants que parlin sobre com treballaran: repartiment de feines, terminis... A més, es posen feines per a cada sessió, tot i que no són avaluable (excepte les de la sessió 8), sinó que el seu objectiu és que els estudiants no deixin el treball pel final.</p> <p>El treball es realitza bàsicament fora de classe, però els estudiants treballen també a classe amb el seu grup amb el suport del professor. A més, es comenta als estudiants que poden realitzar tutories a part amb cada grup cooperatiu.</p>

		Es penja al Moodle una descripció de l'activitat 3, junt amb les rúbriques que s'utilitzaran per avaluar-la.
Sessió 5 Explicació de la tasca de recerca als companys 11 de desembre	Grups cooperatius	Cada grup ha d'explicar als companys la tasca que utilitzaran en la seva recerca. Poden recollir dades amb els companys de classe si la mostra és adequada. A més, durant aquest període els estudiants han de recollir les dades a fora de classe.
Sessió 6 Discussió de resultats 8 de gener	Grups cooperatius	Els grups han d'exposar els resultats que han obtingut i discutir-los amb els companys.
Sessió 7 Resolució de dubtes i feedback 22 de gener	Grup mitjà	Els grups expliquen el seu treball als grups d'un altre grup petit i es donen feedback amb l'ajuda una plantilla.
Sessió 8 Lliurament del treball empíric i exposició 5 de febrer	Grups cooperatius	Es realitza una presentació oral del treball (veure la rúbrica de correcció a l'annex 3). Aquesta la realitza un sol membre del grup a l'atzar. Lliurament per escrit de l'article de recerca (veure rúbrica de correcció a l'annex 4).

Conclusions

El treball ha permès als estudiants realitzar, entre d'altres, els següents aprenentatges:

- saber buscar articles de recerca en bases de dades (ex: Scopus).
- elaborar, parafrasejar, sintetitzar i presentar informació provinent de diferents fonts de forma cooperativa.
- aprendre els passos per a la realització d'una recerca empírica.
- aprendre a citar bibliografia a dins i al final dels textos.

Algunes dificultats dels estudiants han estat:

- entendre's amb els altres membres del grup (repartiment de feines...).
- citar les fonts secundàries. És a dir, quan els estudiants utilitzen un text que conté una font, de vegades citen l'autor citat al text i no la font d'informació original.
- trobar informació adequada al seu nivell de coneixement.

- analitzar les dades adequadament. En aquest sentit, es podria combinar un treball d'aquest estil amb coneixements de caire metodològic i estadístic.
- trobar participants per a la seva mostra (ex: dificultats per recollir dades en escoles privades).
- les tasques de presentar informació durant el desenvolupament del treball i preparar activitats per explicar als companys el que han après els ha desviat l'atenció dels objectius principals.
- els ha costat realitzar hipòtesis derivades del marc teòric abans de recollir les dades. En alguns casos les hipòtesis no estaven fonamentades en la informació prèvia i en d'altres sí, però aquestes estaven realitzades una vegada les dades ja estaven recollides.

Alguns aspectes a millorar són:

- el fet de treballar amb dos tipus d'agrupacions (grups d'experts i cooperatius) amb poc temps ha dificultat el fet que els estudiants aprofundissin en el marc teòric.
- caldria programar tutories amb cada grup en lloc de deixar-ho al seu criteri, demanant a cada grup l'elaboració d'un calendari.
- es podria demanar als estudiants que comunicuessin amb antelació les fonts d'informació que volen incloure al marc teòric, per evitar així que utilitzin fonts no fiables.
- caldria, abans d'iniciar la part empírica de recollida de dades, assegurar-se que els estudiants tenen hipòtesis ben formulades i fonamentades en el marc teòric.
- es podria practicar a classe la citació correcta de referències a dins del text.
- podria ser útil donar més eines als estudiants perquè gestionin l'organització del grup i els conflictes grupals

Bibliografia

- Doménech Betoret, F. (1999). Proceso de enseñanza/aprendizaje universitario. Castelló: Servei de publicacions de la Universitat Jaume I.
- Gavilán, P., i Alario, R. (2010). Aprendizaje cooperativo. Una metodología con futuro. Principios y aplicaciones. Madrid: CCS.
- Sharan, S. i Hertz -Lazarowitz, R. (1980). A group investigation method of cooperative learning in the classroom. En S. Sharan, P. Hare, C. Webb, i R. Hertz-Lazarowitz, Cooperation in Education (Eds.). Bringham: Young University Press, 14-46.

Qüestions i/o consideracions per al debat

- Quina és l'aplicabilitat del treball a diferents disciplines, o fins i tot, de realitzar un tipus de treball així de forma conjunta?
- Quines eines i instruments sobre mètodes d'investigació i anàlisi de dades els cal facilitar?
- Quines variacions d'aquest tipus de treball es poden realitzar?
- Quin grau de suport ha de donar el docent?
- Quins són els avantatges i inconvenients de mostrar als estudiants per avançat els instruments d'avaluació?

Annex 1. Qüestionari d'auto- i co-avaluació dels grups d'experts i cooperatius.

A continuació es mostren els ítems del qüestionari. Cada estudiant havia de puntuar a tots els membres del grup (ell inclòs) en cadascun dels ítems, de l'1 al 5, tenint en compte les següents valoracions: 1 = deficient; 2 = malament; 3 = regular; 4 = bé; 5 = molt bé.

1. Assisteix a les reunions del grup.
2. Fa aportacions de qualitat respecte les preguntes i debats del grup.
3. Escolta les opinions dels companys i és respectuós amb ells.
4. Porta a temps la feina que se li ha encomanat .
5. Busca i analitza informació útil per al grup.
6. Anima i ajuda als altres membres del grup.
7. Contribueix de forma valuosa al treball final.
8. Afavoreix els acords i compromisos

Annex 2. Formació dels grups d'experts i grups cooperatius.

	Grup Experts Infància	Grup Experts Adolescència	Grup Experts Maduresa	Grup Experts Vellesa
Grup Cooperatiu 1	expert en infància 1	expert en adolescència 1	expert en maduresa 1	expert en vellesa 1
Grup Cooperatiu 2	expert en infància 2	expert en adolescència 2	expert en maduresa 2	expert en vellesa 2
Grup Cooperatiu 3	expert en infància 3	expert en adolescència 3	expert en maduresa 3	expert en vellesa 3
Grup Cooperatiu 4	expert en infància 4	expert en adolescència 4	expert en maduresa 4	expert en vellesa 4
Grup Cooperatiu 5	expert en infància 5	expert en adolescència 5	expert en maduresa 5	expert en vellesa 5

Annex 3. Rúbrica de correcció de la presentació oral del treball final.

Aspectes a valorar	Nivell baix (0 punts)	Nivell mig (1 punts)	Nivell alt (2 punts)
<i>Presentació i discussió dels resultats</i>	Només es té en compte 1 dels aspectes esmentats	Només es tenen en compte 2 dels aspectes esmentats.	S'interpreten els resultats obtinguts en funció de: - les idees d'altres estudis. - les hipòtesis de partida. - les limitacions de l'estudi.
<i>Claredat</i>	Es fa difícil comprendre les idees que s'estan exposant	La majoria d'idees s'exposen amb claredat però algunes no queden clares.	Totes les idees exposades s'entenen clarament
<i>Organització del discurs</i>	Es presenten diferents idees però no s'enllacen les unes amb les altres	Algunes idees estan ben enllaçades però d'altres no	Les idees es presenten de forma ordenada i ben enllaçades
<i>Preparació</i>	L'estudiant que fa la presentació llegeix la major part del temps	L'estudiant llegeix sovint	L'estudiant pràcticament no ha de llegir (només mira els punts a tractar)
<i>Temps (10 min.)</i>	Es passen els 10 minuts	Es respecta el màxim de 10 minuts.	

Annex 4. Rúbrica de correcció del treball final (article de recerca).

	Element a avaluar	0 punts	1 punt	2 punts
Introducció Teòrica (2 punts)	<i>Objectius</i>	No hi ha objectius	Hi ha objectius però no estan ben definits.	Hi ha objectius i estan ben definits
	<i>Consulta d'articles de recerca</i>	No hi ha cap article de recerca citat.	Hi ha un o dos articles de recerca citats	Hi ha diversos articles de recerca citats.
	<i>Informació</i>	No es diu d'on surt la informació.	Es donen cites d'algunes parts de la introducció teòrica.	Es citen les fonts de la majoria de parts de la introducció teòrica.
	<i>Organització de la informació</i>	Més d'un dels aspectes valorats no s'ha realitzat adequadament	Un dels tres aspectes valorats no s'ha realitzat adequadament: Quin? _____	a) Hi ha diferents parts ordenades. b) La informació és clara i concreta. c) S'aprofundeix en algun aspecte del desenvolupament humà.
	<i>Prediccions o hipòtesis</i>	No hi ha prediccions ni hipòtesis	Hi ha prediccions i hipòtesis però no estan ben concretades, o no estan relacionades amb el marc teòric.	Hi ha prediccions i hipòtesis ben concretades, i tenen relació amb el marc teòric.
Suma punts apartat: ___/5 = ____				
Metodologia (2 punts)	<i>Participants</i>	Es dona molt poca informació (o nul·la)	Es dona la informació de forma parcial.	Es dona informació rellevant sobre la mostra: quins criteris de selecció s'han utilitzat, edats i sexe dels participants...
	<i>Material utilitzat per recollir les dades (test, entrevista...)</i>	Es dona molt poca informació (o nul·la)	- Es dona la informació de forma parcial o poc entenedora.	- Es dona informació detallada de tot el material utilitzat.
	<i>Relació tasca-teoria</i>	La tasca empírica està poc relacionada amb la teoria.	La tasca empírica està una mica relacionada amb la teoria.	La tasca empírica està molt relacionada amb la teoria.
	<i>Procediment</i>	Es dona molt poca informació (o nul·la)	Es dona la informació de forma parcial o poc entenedora.	Hi ha informació detallada sobre: - lloc. - duració. - qui passa proves a qui. - dificultats en passar la prova.
Suma punts apartat: ___/4 = ____				
Resultats (2 punts)	<i>No interpretació</i>	Els resultats s'interpreten constantment	Els resultats s'interpreten en algunes ocasions	Els resultats s'exposen però no s'interpreten.
	<i>Gràfics i Taules</i>	No hi ha gràfics i taules o els que hi ha no aporten res.	Es presenten pocs gràfics i taules o no són entenedors.	Es presenten gràfics i taules entenedors.
	<i>Anàlisi dels resultats</i>	Els resultats no s'entenen o s'ha fet una anàlisi molt superficial.	Els resultats s'analitzen parcialment o s'expliquen de forma poc entenedora.	Els resultats s'analitzen amb profunditat i s'expliquen de forma entenedora.
	<i>Documentació de les respostes</i>	No s'aporten documents de les respostes dels participants	S'aporten només alguns documents de les respostes	S'aporten tots els documents de les respostes dels participants (per exemple, les respostes a les entrevistes)
Suma punts apartat: ___/4 = ____				
Discussió i conclusions (3 punts)	<i>Relació amb la part teòrica</i>	La part teòrica pràcticament no es té en compte per comentar els resultats.	La part teòrica es té poc en compte per comentar els resultats.	Els resultats es discuteixen en funció de la informació comentada a la part teòrica.
	<i>Conclusions</i>	Les conclusions no estan ben argumentades	Algunes de les conclusions s'argumenten lògicament.	Les conclusions s'argumenten lògicament a partir de: - les hipòtesis - els resultats obtinguts. - la forma de dur a terme les tasques
	<i>Discussió objectius</i>	No es comenta si s'han assolit els objectius.	Es comenten només alguns dels objectius.	Es comenten l'assoliment o no dels diferents objectius
Suma punts apartat: ___/2 = ____				
Bibliografia (1 punt)	<i>Apartat de bibliografia</i>	La bibliografia no hi és o no segueix l'estil APA.	La bibliografia segueix l'estil APA però conté diversos errors.	La bibliografia segueix l'estil APA
	<i>Relació cites en el text a l'apartat de bibliografia</i>	No hi ha correspondència	La majoria de les cites de la bibliografia estan al text i viceversa	Totes les cites de la bibliografia estan al text i viceversa
Suma punts apartat: ___/4 = ____				